Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 34. Wilnia, Piatnica 19 Žniǔnia 1927 h. Hod III (XI).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: Wilnia, Połackaja wul. 4—10. (Wilno, Połocka 4—10). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 6 hadz. wieč.

„B. Krynica“ kaštuje: na hod—8 zał., na paŭhoda — 4 zał., na 3 miesiacy — 2 zał., na 1 miesiac—1 zał.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. - za radok drobnaha druku ŭ wadnej pałoscy.

Da sprawy Unii.

Sprawu Unii, ci praściej kažučy, sprawu spałučeńnia Cerkwy i Kaścioła niemahčyma ŭsiebakowa abhawaryć u wadnej tolki hazetnaj stacci. Tema ab Unii duža šyrokaja i hłybokaja.

Uniju možna razhladać z boku histaryčnaha, dohmatyčnaha, abradawaha, palityčnaha. My pakul-što ad razhladu hetaj sprawy ŭ waŭsiej jaje paŭnacie ŭstrymliwajemsia. Pryncypowa naš pohlad na Uniju wiedamy šyrokim kruham jak našaha, tak i čužoha hramadzianstwa. Pohlad hety całkom rožny ad pohladu polskaha episkapatu i polskaha hramadzianstwa. Da raźwićcia našaj ideolohii unijnaj my ŭ swaim časie prystupim jak naležycca. Na hety raz chočam tolki ahułam patałkawać ab tym, jak wyhladaje Unija, jakuju na biełaruskich ziemlach pašyrajuć astatnimi časami Palaki.

Jak daŭniej, tak i ciapier Unija siarod našaha narodu prawodziłasia praz Palakaŭ, ahułam biaručy, z punkta hledžańnia palityčnaha. Jak daŭniej Unija ŭ wačach Palakaŭ była pažadana nastolki, nakolki jana słužyła sprawam palanizacyi šyrokich mas biełaruskich, tak sama i ciapier. Konkordat Apostolskaj Stalicy z Polščaj, jak ahułam, taksama i adnosna sprawy Unii, dziakujučy polskim endeckim upływam na Watykan, skrojeny wybitna z punkta hledžańnia intaresu polskaj racyi stanu na našych i ŭkrainskich ziemlach. Konkordat heta dakumant, u jakim u wa ŭsiej swaje nahaści ŭskreśli polskija palityčnyja i socyjalnyja ideały na našych ziemlach.

Polski episkapat apirajučysia na konkordacie, jak na hruncie praŭnym, pawodle jakoha jon źjaŭlajecca adzin kompetentnym faktaram u sprawach relihijnych usich narodaŭ u Polščy, prystupiŭ da sprawy Unii na našych ziemlach.

Pieršaj bolš-mienš arhanizawanaj placoŭkaj unijnaj jošć Albertyn, Słonimskaha pawietu. Da ŭnijnaj pracy prystupili tolki polskija jezuity, jakija wyrazna pašli nie pa linii dapasawanaj da miascowych warunkaŭ, a znača i pa linii, što bližej da praŭdy, a pa linii polskaj tradycyjnaj palityki, jaŭna minajučy biełaruskuju mowu i asobny charaktar biełaruskaha narodu. Jezuity niapolskaha pachodžańnia, jakija staralisia tam u swajej pracy ŭnijnaj być wolnymi ad polskaj palityki, byli prymušany pakinuć hranicy Polščy, jak francuski jezuit Bourgeois. A jakaja pastanoŭka sprawy takija i wyniki jaje. Praŭda, što da wynikaŭ pracy ŭnijnaj Albertynskaj misii, my susim peŭnych danych nia majem, adnak wiedajem, što sprawa Unii tam nie pašyrajecca, a toje, što zroblena trymajecca na hlinianych nahach. Da Unii pryłučylisia tam pierawažna abo tyja, što pawadzilisia z swaim świaščeńnikam, abo tyja, što dziela rožnych asabistych metaŭ choćuć mieć dobruju marku ŭ Palakaŭ, a takža tyja, jakija ŭbačyli, što Albertynskija jezuity za duchoŭnyja pasłuhi biaruć taniej jak prawasłaŭnyja świaščeńniki, abo i susim nie biaruć. A kab prystupali da Unii dziela jakich matywaŭ ideowych—badaj niama.

Za prykładam Albertyna prystupiŭ da pašyreńnia Unii ŭ swajej dyecezii Pinski biskup Łazinski. Dziakujučy jaho staranńiam paŭstała ŭ Palesi až niekalki ŭnijackich parafijaŭ. Ale na čym tam misija apirajecca? Bolš-mienš na tym samym, što ŭ Albertynie, a pradusim tannaść apłaty, adsutnaść u tych miascoch prawasłaŭnaha świaščeńnika. Ideowych matywaŭ darma-b my i tam šukali.

Asiarodkam ŭsiaho ŭnijnaha ruchu siarod našaha narodu astatnim časam dumaje stacca Wilnia. Arhanizawany tut nawat niadaŭna adumysłowyja kursy dla ŭzhadawańnia tych świaščeńnikaŭ, jakija pryłučylisia da Unii. Heta ŭžo peŭnie-ž budzie plus dla Unii, kali hetyja świaščeńniki dy pahłybiać ideolohiju Unii ŭ jaje dohmatyčnych asnowach, ale aprača hetaha uzhadoŭwajucca jany ŭ kirunku Unii pradusim polskaj. Toje-ž samaje niedaceniańnie, a to i warožaść da biełaruskaha adradžeńnia bačym i tut, jak i ŭsiudy. Dyk što dziŭnaje, što siarod hetych świaščeńnikaŭ bačym takich asob jak Lesnabrodzki i Hapanowič, ab jakich idejnym abličču i hawaryć nia prychodzicca.

Klasyčnym-ža prykładam polskaj Unii na našych ziemlach i badaj całkom wiernym „ideołoham“ hetaj Unii zjaŭlajecea ks. Barodzič, jaki niadaŭna naznačany J. E. Wilenskim Arcybiskupam u Leonpol, Brasłaŭskaha paw. dziela „nawaračwańnia“ prawasłaŭnych. A woś užo majem i płady jaho „misyjnaj“ i „ŭnijnaj“ pracy:

1. Ks. Barodzič publična wyśmiawaje prawasłaŭnyja relihijnyja abrady, światyja Dary, prawasłaŭnaje duchawienstwa.

2. Ks. B. straša, što wykinie z hranic Polščy mnohich „balšawikoŭ“, piša da ŭładaŭ žałaby na miascowaha starca świaščennika, jaki padčas pabytu ŭ Leonpoli wajawody Račkiewiča płakaŭ prad im i skaržyŭsia, što ks. B. nie daje jamu žyć.

3. Ks. B. u siale Čeres pastawiŭ kryž katalicki na placy prawasłaŭnym, nia hledziačy na pratesty prawasłaŭnaha duchawienstwa i ludziej.

4. Ks. B. arhanizuje prawakacyjnyja nabaženstwy prad samaj cerkwaj u Leonpali, u Ceresie.

5. Ks. B. z hrupaj sfanatyzawanych, ciomnych katalikoŭ, na prawasłaanych mahiłkach u Leonpoli wysiek 200 sosnaŭ i praz heta raźbiŭ u kawałki try nadhrobnyja pamiatniki.

I ŭsio heta robicca pad wokam ułady duchoŭnaj i świeckaj i pradzić biaskarna. A Biełarusaŭ ksiandzoŭ, što aśmielilisia zahawaryć u mowie narodu, adważylisia zastupicca za skryŭdžanych bratoŭ swaich, što pawiali pracu ŭ duchu brackaha sužyćcia Biełarusaŭ katalikoŭ i prawasłaŭnych, — wyhaniajuć z rodnych u čužackija para hwii, karajuć i sadziać u turmu.

J k-ža doŭha Rym budzie ciarpieć heta strašnaje spustašeńnie, siejenaje Palakami ŭ dušach biełaruskaha narodu pad niawinnym biełaśnieżnym płaščam Chrystusa i jaho św. Kaścioła?

Ab teatry.

VI.

Karotkija zaciemki nad ciokam ihry.

Wiedajem užo, što nieabchodnymi ŭmowami dziela dobraje ihry źjaŭlajucca: cyścinia wymowy, dobra apracawanyja spokiwy i kiwomihi. Kali ich niamašaka, dyk pradstaŭleńnie nia ździejśnić swaje mety, a aktaram soram adzin. Lepš naładzić adnu padzieju dy dobra, čymsia dźwie dy błaha.

Mety pradstaŭleńnia my nie zaŭsiody bačym. Časta hladzim na ich adnaboka. Najbolš my imkniomsia zakranuć rodnym słowam dramlučaje nacyjanalnaje pačućcio. Adnačasna zaŭsiody imkniomsia dać hladzielniku niekalki časin wiasiella, ładziačy najčasciej kamedyi ci žarty. Biazumoŭna, što zaŭsiody trywać pry kamedyjach nielha. Heta było-b škodnaje abmiažawańnie metaŭ sceny sialanskaje. Jany šmat wialikšyja i wyšejšyja. Meta teatru heta budzić počany pryhožstwa, mastactwa, dziejać na dušy hladzielnikaŭ abo pakazwajučy ŭsie zahany ludziej, hetkim čynam swomaje kožnamu čaławieku imknieńnie da daskanalnaści padtrymliwać, kab jano nie zmadzieła biaz kwołaha dahladu.

Zważajučy na wialikija mety, lohka nam ściamić, što ihrać treba tak, kab usieńka, ab čym latucieŭ aŭtar, wykazać hladzielnikam.

Pobač z pracaju na padhatoŭkach, pobač z wywučwańniem rolaŭ, jašče treba hlanuć na ŭmiestwa pastupańnia na samaj scenie. Padčas na wiaskowaj scenie ŭsieńka było dobraje až da apošniaje padhatoŭki, jakuju zrabili ŭ wopratkach. Na joj dyk bačać usie, što wychodzić sutałaka, uwichajucca pa scenie kamu treba i kamu nie; toj kamu treba stajać kala stała, staić kala piečy, a druhi — ŭžo zusim źbiantežyŭsia, bo jon prywykšy da piečki, a tamaka ciapier druhi staić.

Dziela biaśpieki pierad hetkimi niespadzieŭkami, treba ŭžo na padhatoŭkach zważać na nižpakazanyja punkty:

1) Chaj na scenie nichto nie siadzić byccam miašok z bulbaju, chaj widać u im badzioraść, žyćcio, kali jon ihraje nat' i starawiekawuju asobu. Nia tolki maładyja, a nat' i staryja ludzi warušacca, robiać kiwomihi, asabliwa, kali wiaduć z kim hutarku. Dyk chaj u was budzie toje samaje na scenie. Biazumoŭna ruch pa scenie zaležyć ad padziei jejnaha źmiestu.

2) Warušycca, kratacca, žyć adnym słowam nia znača, što treba jorzać z kuta ŭ kutok pa scenie. Dyk zašmat nie chadzicie, chaj spokiwy wašyja buduć pamiarkoŭnyja.

3) Trymacca miesca, jakoje mieŭ kožny na padhatoŭkach. Kali tolki adzin pamylicca, pačynajecca sutałaka i ŭsie pačynajuć błukacca, byccam tyja awiečki, kali pastuch niedzie zabadziaŭsia.

4) Kali adzin ihralnik haworyć da adnaho, dyk chaj heny sapraŭdy pakazwaje swajeju postaćciu, što da jaho źwierniena hutarka; chaj kiwaje haławoju, kali zhadžajecca, chaj piarečyć, dziwicca i h. d. A toj chto haworyć, chaj hladzić na jaho.

3) Kali chto pamyliŭsia kryšku, dyk užo nie papraŭlacca, nie pačynać nanawa, a hawary i dalej byccam nia było nijakaje abmyłki.

6) Pierachodziačy z miesca na miesca, treba tak ładzić, kab nie stajać zadam da hladzielni, a pierachodzić z zadu druhich ihralnikaŭ.

7) Sačyć za paradkam i nie paźnicca z uwachodam ci wychadam sa sceny. Rupicca ab hetym rezyser, adnača chaj i kožny z ihralnikaŭ dbaje sam. Kali ŭžo niejak wyšła, što niechta zadlaŭsia, dyk chaj tyja, što ihrajuć na scenie, nie spyniajucca, a pradoŭžwajuć apošnija skazy kiwomihami, kab na hladzielni nichto nie zaciemiŭ nieparadku. Kali tolki zaciemiać, dyk mahčymašto błaha ŭzhadawanyja adzinki pačnuć škielić i ŭsieńki nastroj padziei prapadzie.

8) Nie stai biazdziejna pakul ty na scenie, kali nat' i ničoha nie haworyš i nichto da ciabie nie źwiartajecca. Hladzielniki bačać i ciabie i kali ty nie datarnuješsia da dziejstwa druhich, dyk ty budzieš winawatym niaskładnaści ŭ padziei, chacia byccam ničoha i nia robiš. Pakul ty na scenie, datul ihraješ, a raz ihraješ — dyk žywieš, dziejstwam tych, u čyich rukach na toj mament akcyja. Sačy zważna, kab nie prahledzić, kali twoj čarod nadydzie.

9) Nia leź napierad, bo zastupacimieš inšych, kamu jakha treba stajać na pieršym miejscy.

10) Nia błutać ihralnikaŭ, pieramianiajučy słowy. Treba kazać tak, jak było ŭ knižcy i na padhatoŭkach.

11) Nie ahladacca na suflora. Užo kali chto ŭziaŭ wywučycca, kab ihraŭ sam a nia suflor za jaho. Suflor tolki padkazwaje. Wielmi błaha, kali hołas suflora čutny daloka na hladzielni, dy hladzielniki, pačuŭšy jaho samyja pačnuć padkazwać ihralniku.

12) Ušie pabočnyja hutarki na scenie, jakija wychodzili-b ž miežaŭ padziei, zabaronieny. Wielmi časta dawodzicca bačyć, što niejki škielnik z ihralnikaŭ, byccam źniačywieli dawaj dawaj śmiašyć aktaraŭ, a nie dyk i hladzielniu. Kali ty jašče adzin, dy žartaŭliwaść tarnujecca da padziei, dyk mahčyma jašče. Adnača i to treba pieradam na padhatoŭkach abhawaryć usieńka. Nijak užo niemahčyma, kali niekalki čaławiek na scenie. Im lohka źbiantežycca, a tady, dziakujučy škielam adnaho, prapała ŭsieńkaja padzieja.

Aŭtary pišuć šmat bolš jašče zaciemkaŭ dy spaściarohaŭ. Lik ich biazumoŭna nadta wialiki. Kožnaja źjawa, kožnaja padzieja wyklikaje nowyja i wy sami chutka nawytačyciesia adciemliwać šmat niedachopaŭ u swajej ihry.

Pamianionyja zaciemki chaj buduć pakazalnikami samych nieabchodnych umoŭ ihry.

Zważna abdumajcie ich, dy, ŭžo, pry ŭładžwańni budučaha pradstaŭleńnia, datarnujcie. Adnačasna adciemcie, ci ŭ šmat z jakich punktaŭ pieradom wy rabili abmyłki.

S. Hrynkiewič.

HRAMADZIANIE!
Wypiswajcie, čytajcie i pašyrajcie „Biełaruskuju Krynicu“!
Pamahajcie raźwićciu rodnaj presy!

Z hazetaŭ.

Čym u nas ludzi chwalacca?

„Kurjer Wileński“ Nr. 184 z dn. 14.VIII źmiaščaje ŭ adrezku ŭspaminy jak 30 hadoŭ tamu hrupa wilenskaj polskaj moładzi wybrałasia na ekskursiju ŭ Barejkaŭščynu—zaścienak dzie žyŭ i twaryŭ Uł. Syrokomla. Spatykajem u hetaj staćci wielmi charakterny epizod:

„Kala 2 wiorst dalej (ad Niamiežy) ŭbačyli my na lewaj staranie niejki rod prawasłaŭnaj kaplički. Na ŭmurawanaj tablicy my pračytali proźwišča wiedamaha rasiejskaha pałkoŭnika Diejewa, jaki tut pamior, budučy ciažka ranienym u časie ataki na Wilniu.

Narodny humar zaraz u tej kapliččy źmiaściŭ polski napis:

„Tu leży świnia nigdy niesyta,
W cudzym ogrodzie zabita“.

Moładź naša haračejšaja krychu, zatrymałasia pry henaj kapliččy *i ŭ šlachotnym abureńni wielmi jaje nadrujnawała*“. (kursyŭ naš. Red.)

Prościej kažučy: hrupa chłapcoŭ pa chuligansku *razburyła mahiłu swajho palityčnaha woraha*.

Da hetaj miłaj kampanii naležaŭ i aŭtar uspomnienaj staćci.

Zwyčajnyja śmiertnyja pryznajucca ab hetym u sudzie ci na spowiedzi, ale publicystu z „Kurj. Wil.“ treba abawiazkowa ab hetym pachwalicca na špaltach hazety! A tymčasam časta byccam barbarskija narody stawiać sami pomniki swaim pabitym woraham.

„Adkryćcie“

Dastałasia ŭsim biełaruskim hazetam ad „Biełaruskaj Kultury“ ŭ Nr. 1. Peŭnie-ž nie abyšłosia i biaz „Bieł. Krynicy“. Akazałasia, što my pieražywajem niejki kryzys! Treba-ž było! A nam ab hetym ničoha i nia było wiedama. Ciapier tolki biada ŭ tym, što kiraŭniki „B. Krynicy“ nijak nia mohuć dadumacca *jaki* heta kryzys. Dobra byłob, kab „Bieł. Kultura“ nie rabiła z hetaha sekretu i ŭ čarodnym Nr. (choć jon i niaskora wyjdzie) pajaśniła. Inačaj prydziecca śćwierdzić, što „Bieł. Kultura“, dalikatna kažučy, raźminułasia z praŭdaj. I to mocna raźminułasia!

Stal.

DA NAŠYCH KARASPANDENTAŬ.

Redakcyja „Bieł. Krynicy“ prosić swaich pawažanych karaspandentaŭ kab pry pisańni ŭ našu hazetu trymalisia takich prawiłaŭ.

Pisać treba:

1. wyrazna, 2. koratka, 3. padawać u hazetu tolki praŭdu, 4. pobač z prydumanym proźwiščam padpisywać da wiedama redakcyi swajo praŭdziwaje proźwišča i adras, 5. pisać na adnoj staroncy papiery i pažadana čarniłam, 6. padawać wiestki jakija majuć značeńnie ahulna-hramadzkaje.

Ab haspadarcy.

Ab nasieńni na siaŭbu.

Čarhowaj pracaj ziemlaroba paśla dbajnaha spracawańnia i pahnajeńnia hleby jość padbor dla jaje *dobraha* nasieńnia. Jakoje-ž tady nasieńnie možna nazwać *dobrym?* Ad dobraha nasieńnia wymahajecca kab było: 1) *sapraŭdnym* (datyčna žadanaha sortu), 2) *čystym*, 3) *uschodliwym*, 4) *wažkim* (ciažkim, wialikim) i 5 *całym* (niepakalečanym, pry małaćbie asabliwa). Ab kožnaj z hetych ułasnaściaŭ skažam tut samaje tolki najpatrabniejšaje.

1. Pad *sapraŭdnaściu* nasieńnia razumiejecca padbor taho sapraŭdy sortu zbažžawiny, ci naahuł haspadarskaj raściny, jaki dla danaj hleby i warunkaŭ klimatyčnych najbolš adpawiadaje i za jaki my heta nasieńnie pryjmajem, ci to jaho kuplajučy, ci biaručy z sobskaje haspadarki. Raz udaŭšahasia sortu mianiać *biaz dajpryčyny* na inšy — nielha. Ale inšaja reč, što i najlepšy sort, zbožža asabliwa, z časam *wyradžajecca*. Hetkaje wyrodžawańnie wielmi častaje, a pry dahetulešnim u nas sposabie haspadarki ŭ cierazpałosicu i niaminučaje, pryčynu swaju maje ŭ tym, što zbožža apylajecca (zapłodžywajecca) nie swaim pyłam sobskim, a čužym, pyłam zbožža z čužoha susiedniaha paletku (šnura). Takim čynam choć-by chto i prydbaŭ sabie dobraje nasieńnie, ale susied jahony sieje nasieńnie sortu inšaha, — druhoje ŭžo pakaleńnie takoj siaŭby budzie miašancam, a ŭ dalejšym — dyk usie dobryja ŭłasnaści i susim straciacca. Jość heta pieradusim nahladnym dokazam, jakoj pieraškodaj da postupu ŭ ziemlarobstwie jość cierazpałosica (šachaŭnica). A pakul naš ziemlarob pryzwyčajenym jość na cierazpałosicy haspadaryć, nie astajecca ničoha inšaha, jak kožny treci - čaćwierty hod prykupliwać t. zw. *aryhinalnaje* nasieńnie (sapraŭdnaje) i tym abnaŭlać siłu ŭradžajaŭ. Pry hetym treba dbać, kab dadanym było nasieńnie *sapraŭdnaje*, a nia tolki aby jakoje čužoje. Falšawańni pry hetym bywajuć wielmi častyja i tamu najlepš zrobić toj, chto nia budzie pasłuhawacca darahoj pomaččy roznych, časta niasumlennych pierakupščykaŭ, a kupić takoje nasieńnie sam biezpasredna ŭ hadawalnika aryhinalnaha nasieńnia. Takim hadawalnikam bywajuć abo asoby prywatnyja (wučanyja haspadary), abo, što bywaje najčaściej, adumysłowyja tawarystwy, kirawanyja ludźmi da hetkaje pracy zdolnymi i nawučanymi. Chto ŭ swajej haspadarcy ŭžo maje wyprabawanym jaki niebudź sort zbožža, toj prosta žadaje dla siabie hety sort. Ale chto z pracaj hetaj tolki pačynaje, toj musić paradzicca z ludźmi sprawu znajučymi. Dziela atrymańnia parady (wusna, ci listom) treba dadać — na jakoj hlebie (piaski, hlina i h. d.) žadanaje nasieńnie budzie sieicca, dy jakija ŭ danaj wakolicy warunki klimatyčnyja: marazy i prymarazki, atmosferyčnyja wopadzi i *ichnaje raździaleńnie* praz cełY hod i h. d. Usie danyja ab klimatyčnych warunkach nieabchodny tady, kali nasieńnie kuplajecca zdaloka. Dawiedacca ab ich možna ŭ kožnaha lepšaha aharodnika z najbliżejšaj wakolicy. Za sumlennaje pradańnie žadanaha sortu nasieńnia datyčny pradawiec musić paručycca na piśmie.

Nasieńnie hetak prydbanaje zwyčajna adpawiadaje ŭsim wymoham na dobraje nasieńnie kładzienym i ŭsiakija inšyja turboty ŭ takim wypadku adpadajuć. Biada tolki, što doŭha jašče naš ziemlarob budzie „niawiernym Tamašom“, usiakija dabradziejstwy aryhinalnaha nasieńnia z-hary adkidajučym. Pryčyny hetaha sumnaha źjawišča jość dźwie: niaświedamaść fachowaja i niastača patrebnaj hatoŭki. I pieršaje i druhoje pieramahčy možna tolki šlacham hurtawańnia ŭ adumysłowyja hurtki, jakija-b rupilisia ab fachowym nawučańni swaich siabroŭ i ab adšukańni patrebnych dla ich srodkaŭ dziela prydbańnia jak nasieńnia, tak mašynaŭ i ŭsiakaje fachowaje parady. Na załažeńnie takich hurtkoŭ zahraničnyja dziaržawy dajuć swaim hramadzianam hrašowuju dapamohu.

Adnak pakul da arhanizacyi takich hurtkoŭ usiudy dojdzie, treba samomu haspadaru—ziemlarobu wiedać, jakija ŭłasnaści pawinna mieć nasieńnie i ŭ swajej choć-by haspadarcy wyrablenaje. Woś-ža na nasieńnie biarecca ziernie *najlepšaje*, jakoje tolki ŭ haspadarcy znojdziecca. Pry małaćbie na siaŭbu treba wybrać snapy dobra wyrasšaha śpiełaha, ad ziella čystaha zbožža, z mahutnymi, doŭhimi i *poŭnymi* kałasami. Usio inšaje ziernie na siaŭbu nia pryhodna.

2 Ziernie wybranaje na nasieńnie musić być *čystym*. Nia śmieje tam być nijakoj damieški, jak piasku, tak raścinaŭ inšaha sortu, a hałoŭnaje-ž nasieńnie ŭsiakaha škodnana ziella. Dakładnaje čyščeńnie nasieńnia mahčymym jość tolki na adumysłowych da hetaha mašynach, jak „tryjerach“ i inš., jakija ŭznoŭ nia kožnamu sielaninu dziela swaje cany dastupny. Dastupny jany adumysłowym ziemlarobskim supałkam, tawarystwam i inš., ab čym užo wyšej uspaminałasia. I tamu — arhanizujmosia!

3. *Uschodliwaść* nasieńnia jość wielmi ważnaj ułasnaściu i zaleža ad śpiełaści i zdarowaści ziarniaci. Kab dawiedacca, jakaja ŭschodliwaść nasieńnia, adličajecca 100 ziarniat i abo płytka zasiawajecca ŭ wohkuju hlebu nabranuju ŭ niejkaj sudzinie (wazońnik), abo zawiwajecca ŭ nawohčanuju sušku (bibuła) i praz paru dzion rachujucca prarosšyja ziarniaty. Lik hetkich ziarniat daść pracent uschodliwaści. Čym hety lik bolšy, tym lepš. Hetkaja proba na ŭschodliwaść trojčy paŭtarajecca. Nasieńnie dobraje maje kala 95 proc. uschodliwaści. Na nasieńnie biarecca zbožža z apošniaha ŭmałotu (čym starejšaje nasieńnie, tym jahonaja ŭschodliwaść bywaje mienšaj).

4. *Wažkaść* ziarniaci dakazuje jahonuju ŭnutranuju wahu. Zdarowaje, dobra zbudawanaje, śpiełaje ziernie budzie zaŭsiody wažkim i, peŭna-ž, wialikim. Wialikaje ziernie na siaŭbu jość dobrym u kožnaha zbožža, z wyniatkam žyta, u katoraha na siaŭbu najlepš pryhodnym jość ziernie siaredniaj wialikaści. Wialikaje ziernie žyta bywaje ad t. zw. zubatych kałasoŭ (nia poŭnych), prysutnaść katorych značyć dla ziemlaroba najčaściej stratu. Pakazčykam wažkaści nasieńnia jość jahonaja hetak zwanaja hektalitrawaja waha *), jakaja napr. u žyta = 68—78 kg., u jačmieniu = 68—75 kg., u aŭsa = 40—57 kg. i h. d.

5. Ziernie na nasieńnie praznačanaje maje być *całym*, niepaškodžanym mechanična. Usiakija abdzirki na ziarniaci siaŭbowym bywajuć wielmi niepažadanymi, kali i susim nie niebiaśpiečnymi. Takimi bo abdzirkami na ziarniaci 1) škodzicca jahonaj uschodliwaści, a 2) paddajecca niebiaśpiecy ŭsiakich chwarobaŭ, jakija ŭ hlebie napadajuć na takoje zranienaje ziernie daloka chutčej, čymsia na ziernie całaje, zdarowaje.

Heta i buduć u ahulnych rysach ułasnaści dobraha nasieńnia. Dbajliwaść ab ich daść, praŭda, časam šmat pracy, jakaja adnak *zaŭsiody apłacicca*.

Z dobraha nasieńnia tolki dobry i ŭradžaj! **Ad. Klimowič.**

*) Hektalitrawaja waha, jość waha taho mnostwa zbožža, jakoje ŭmieścicca w o l n a ŭ 1 hektolitry. Hektolitr = hl = 100 litraŭ.

Sławianski kutok.

Sławincy. Wersalski dahawor pa skančeńni suświetnaje wajny, apača nas i Ukraincaŭ, niemiłasierna skryŭdziła takža Sławincaŭ. Sławincy akazalisia raździortymi miž tryma dziaržawami: Juhasławijaj, Aŭstryjaj i Italijaj. U supolnaj pracy z Serbami i Charwatami Sławincy, jak najbalej kulturny i cywilizawany element, čujucca dawoli dobra. U miežach Aŭstryi taksama, chacia ź biadoju, žywuć i raźwiwajucca. Najharej, prosta niačuwana i niawierana, majucca nieščasliŭcy ŭ hranicach ciapierašniaje fašystoŭskaje Italii. Zachodniaja i paŭdzionnaja sławianskaja (apača dolskaje) presa štodzienna kryčyć hwałt prociŭ taho biazprykładowaha i niačuwanaha ŭcisku, jaki tasuje dyktatar Mussolini kazaŭby druhi Neron da swaich paddanych Sławincaŭ. Nat' uspaminu niama ab jakoj niebudź sławinskaj škole, nawat pačatkowaj. Sławinskija duchoŭniki pakidajuć časta parafii i ŭciakajuć na terytoryju Juhasławii. Sławincy adwakaty pazbaŭleny prawa praktyki. Redakcyja adzinaje sławinskaje časopisi była niadaŭna napadziena bandaju italijanskich fašystaŭ i źniščana. Časopiś z taha dnia pierastała wychadzić. Biskup italijaniec strašenna prasleduje ksiandzoŭ Sławincaŭ. Sławianskija imšały, napisanyja hłaholicaju, hwałtam zamienieny łacinskimi. Prosta, niačuwany hwałt. Dziki dyktatar dumaje wyrwać narodnuju dušu ŭ Sławincaŭ. Dola nieščaśliŭcaŭ z pad fašystoŭskaha jarma padobna u mnohim da našaje. Nam treba braci prykład ź enerhičnych Sławincaŭ i baranicca tak, jak jany baroniacca. Siańnia ŭžo možna skazaci, što dziki Mussolini ich nie pieramoža, bo jany stajać za swajo, jak adzin.

F.

U niadzielu 28 žniŭnia Arlaniacki hurtok Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury ładzić u wioscy Arlaniatach, Ašmianskaha paw.

SPEKTAKL - WIEČARYNU

z nastupnaju prahramaj:

I. „PAŬLINKA“ pjesa ŭ 3-ch akt. J. Kupały.

II. „ŹBIANTEŽANY SAŬKA“ kamedyja ŭ 1 akcie, L. Rodziewiča.

III. SKOKI.

Ceny biletaŭ ad 2 zł. do 50 hr. Pačatak a 5 h

Z žyćcia Baradzienickaj parachwii

Ciarpieŭ ja ciarpieŭ, dy dalej užo niemahčyma; žonka ŭžo tak napiławała mnie šyju štodzień adno paŭtarajučy: „pišy ty, Jazep, u hazetu, mo što niebudź pamoža“, dy i samamu mnie ruki świarbiać sa złości i kryŭdy, choć ja stary, maju hadoŭ 65.

Nu dyk što ty zrobiš? Kab baba nie dakučała i wykazać swaje kryŭdy świetu,— siadaju pisać u hazetu, a ruki strašenna trasucca, adno — što stary, a druhoje — z niaprywyčki.

A woś ab čym ja chaču pisać. My z žonkaj da wajny nia znali ničoha ab Bohu. Čytać papolsku — tolki ja trochi mahu, a žonka — dyk ani litarki nia znaje, jana tolki ličyć dobra ŭmieje; adkul nawučyłasia, dyk ja j niawiedaju.

Adnym słowam na rachmetyki jana wielmi kiemkaja, a woś, z čytańniem horš. Ja-ž čytać trochi papolsku mahu, a razumieć čytanaje dyk ani ruš, što ŭ lesie—ničoha nia kiemlu. Dyk my nia raz z Paŭlinaj tałkawali: što za karyść z našaje malitwy ŭ polskaj mowie, kali my ničahusieńki nie razumiejem! A Paŭlina zaŭsiody takuju maju haworku pierapyniała: „Jak napisana tak i malisia, „abo“ jak ciabie nawučyła maci — tak i malisia, niama tut čaho mudrawać; kažuć, što Boh i Maci Božaja hawaryli papolsku“.

Hetak razwažała maja Paŭlina, kali nia wiedała swajej wiery katalickaj, a tolki krychu polskaj; ciapier jana inakš kaža!

Ciapier, pasłuchajcie bratočki, užo my dobra paznali Boha i swaju wieru, a heta ad taho času, jak pryjechaŭ u našu parachwiju na probašča ks. W. Šutowič: Z hetaha času my paznali, što Bohu miłaja i naša mužyckaja mowa, i što my z swajej mowaj nia tolki možam pakazacca ŭsiudy na ziamli, ale možam pačesnaje miesca zaniać i ŭ niebie, aby tolki žyli pawodle Božaha prawa. Ja dyk susim dobra ŭciamiŭ, što hetak i musić być, ale žonka maja jašče nia zusim.

Ale paśla wizytacyi Arcyb. Roppa, jaki zaachwočywaŭ ludziej malicca i słuchać nawuki ŭ našaj rodnaj mowie, dyk i Paŭlina maja zdałasia. I woś ad taho času my z žonkaj kupili sabie knižki da nabaženstwa, pa našamu pisanyja, i chadzili da kaścioła čuć nia kožnuju niadzielu — ja to radziej chadziŭ, bo haspadarki treba było dahladać, a Paŭlina — dyk nawat i ŭ budnija dni.

Heta pryznacca było mnie nie panosie, bo kinie chatu i palacić, — i zaŭsiody z toj-ža biełaruskaj knižkaj, (choć litarki niwodnaj nia znała ni ŭ tej ni ŭ inšaj knižcy). Było mnie kłopatu pakul ja nawučyŭ jaje swaje mužyckija paciary; choć da hetaha jana nia kiemnaja, ale nawučyłasia. Bo papraŭdzie kažučy, zbrydli mnie polskija paciery, tamu, što jana ich strašenna pierakručwała, a zaŭsiody mocna hawaryła, tak, što praźwinieli jany mnie ŭ wušach i ciapier, jak uspomniu, — prykraje ŭražańnie atrymliwajecca.

Prykładam u składzie Apostalskim jana takija skazy wyhawarywała: „Umenčan pad Polskim Piłatam... Siedzi na trawicy... Świętych łupcowanie...“ i h. d. Dyk ja zabaraniŭ jej mowić takija paciery, a nawučyŭ swaje, jakija dobra razumieje.

Ad pačatku wajny až da hetaha hodu, dyk wot słaŭna było! Braciec ty moj, i kazańni pa našamu hawarylisia ŭ kaściele (a nam starykam i na ruku, bo ŭsio, brat, što da kaliwa razumieli) i pieśni piajali panašamu, dyk za hety čas my Boha i wieru swaju paznali. A ciapier? Iznoŭ ničoha nie razumiejem, bo niejki ks. Mažejka pryjechaŭ dyj baić pamazursku da nas! Ciapier i Paŭlina maja nos spuściła. Ja dyk pryznacca pierastaŭ chadzić i da kaścioła, bo čahož chadzić, kali ničoha nie razumieješ! Našto naprasna boty łupić; choč ja sam šawiec — rabota nie kaštuje — ale skura doraha. Paŭlina maja čas ad času schodzić, dy j to nia časta.

My ciapier z žonkaj najbolš u swajej chacie adpraŭlajem nabaženstwa, ale pa swojmu.

Dy nia tolki my hetakija, ale šmat takich siemjaŭ jość u našaj parachwii. Na moj rozum stary, mnie zdajecca, što lepš Bohu padabajucca našy malitwy, jakija my razumiejem, čym tyja, jakija my kaliś bałtali — nie razumiejučy sensu. Dla prykładu prytaču jašče niekalki słoŭ, jak maja Paŭlina maliłasia kaliś papolsku. Woś jana mieła zwyčaj što niadzielu piajać hadzinki, jakija jana ŭmieła napamiać. Niaraz i sam ja pamahaŭ padciahiwać, pajeŭšy ranicaj blinoŭ, ale adnaho razu zasłuchaŭ niešta nia susim adpawiednaje da malitwy prykładam: „splaskaŭ mordu Samsonu...“ „który złoty stół i siem kołam ababiła...“ „u menža biała głowa...“ i inš. Chacia ja nia ciamiŭ, učym tut sprawa, ale maŭčaŭ, — piai ty sabie! A woś adnaho razu paśla hadzinkaŭ zaciahnuła stojačy la piečy, pierawaračwajučy haławieški, niejkuju pieśniu płakučym tonam, dyk čuć ja nie zapłakaŭ, ale słowy byli hetkija: „Zdruzhoča kruk i połamie parenčy i karčmy ogniem popali...“ — Stoj brat, baba, pierapyniŭ ja, užo što, a karčmy nie čapaj! I z tej pary nie dazwoliŭ babie piajać bolš takija pieśni. Ciapier my z Paŭlinaj zaŭsiody piajom pieśni i molimsia tolki pa swojmu.

Da dušy, kab niechta kalečyŭ i kryŭlaŭ maju mužyckuju mowu, jak my kalečym polskuju, daŭ-by tamu pa zubach!

A woś Palakam swajej mowy zusim nia škoda, nawat zmušajuć, kab my jaje kalečyli! Ja swaim mužyckim rozumam ukiemiŭ, a Palaki i ichnyja ksiandzy nia mohuć hetakaj prostaj rečy zrazumieć, — dyk čaho-ž ad ich bolšaha čakać?!

Asabliwa nam nakidywajecca z swajej polskaj mowaj duchawienstwa. I našto było zabirać ad nas ks. Šutowiča?! Niachaj-by jon nas wučyŭ našaje wiery ŭ našaj zrazumiełaj mowie! Dyk nie, prysłali nam niejkaha Palaka, jaki łaje nas za biełaruskuju mowu. A moža jaho naprasili pany, bo jon nadta z imi niuchajecca, jeździć časta da ich u hości i da siabie zaprašaje, a z palicyjaj žywie, jak z rodnym baćkom, dy moža j lepš!!

Ale cikawa, niaŭžož ab hetych našych kryŭdach Papież nia wiedaje! Čamu heta ludzi razumnyja i wučonyja nie zastupiacca za nas?! Ja dyk niaraz hawaryŭ z swajej Paŭlinaj ab hetym; niaŭžo heta Bohu tak pilna patrebnaja polskaja mowa?

Ale ŭ kancy kancoŭ dajšoŭ da taho, što nia Bohu patrebnaja polskaja mowa, ale panam i polskamu duchawienstwu.

Dziadźka Marcin.

Krywawy bukiet.

Paświačaju Ks. W. Hadleŭskamu.

Ja daŭ Tabie, Zmahar, bukiet,
Bukiet Tabie ja daŭ krywawy.
Što značyŭ hetki strašny ćwiet,
Čamu byli krywawy trawy,
Čamu tahdy praklaty świet
Tak dzikim staŭ?... Čamu łaskawy
Twarec nia skryŭ Ciabie z wačej
Sadystaŭ złosnych... tych ludziej?...

O, Boža naš, suświetu Pan,
Twoj dar siahońnia jość nad dary;
Taboju dzień Zmahańnia dan,
Ty ždžeš ad nas žyćcia achwiary,
I bačyš, jak duchoŭny stan
Kładzie žyćcio ŭžo na Aŭtary...
Pabahasłaŭ Ty siańnia nas —
Ŭ Zmahańnia j Muki našaj čas.

U chwałdach sonca jasnych kos,
Na chwalach lohieńkich pawiewaŭ,
Ŭ kryštale świežych rańnich ros,
U tonach ptušak našych śpiewaŭ
I ŭ mory našych matak śloz,
Ŭ šaptańniu liścia našych drewaŭ...
Latu dušoju ja ŭ wastroh —
Kab žyć z Taboj choć chwilku moh.

Prymi mianie u Twoj pakoj,
Prymi mianie, Zmahar, za kraty,
Złami chlabok wastrožny swoj,
Daj kryšku horkaje harbaty...
Prymi mianie!... Ty-ž rodny moj!...
Paletku našaha araty!
Ja chwilku žyć chaču z Taboj,
Prymi mianie!... Ty-ž rodny moj!...

Praha, 1927. **Fr. Hryškiewič.**

Z Biełaruskaha žyćcia.

Z Biełarusi pad Polščaj.

Pasiedžańnie Nacyjanalnaha Kamitetu adbyłosia 14 h. m. Razhladany byli rožnyja biahučyja sprawy. Miž inšym razhladałasia sprawa materjalnaj pomačy A. B. S. A. (Abjadnańnie Biełaruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ) u Prazie.

Pastanoŭlena pryjšci z hrašawoj pomačču ŭspomnienaj arhanizacyi dziela čaho sabrana ad rožnych arhanizacyjaŭ, a takža pasłoŭ i senataraŭ 440 złoty, jakija buduć pierasłany A. B. S. A.

Pastanoŭlena takža wysłać pradstaŭnika na Konferencyju nacyjanalnych mienšaściaŭ, jakaja adbudziecca ŭ kancy žniŭnia ŭ Ženewie. Pradstaŭnikom pajedzie pas. Rahula, jakoha Kamitet upaŭnamocniŭ.

Pasiedžańnie Rady Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury adbyłosia 13 h. m. Na pasiedžańni miž inšym pastanoŭlena: apadatkawacca ŭsim siabram Instytutu pa 2 procanty ad zarabotku na mety wydawiectwa Instytutu, padtrymoŭwać pa mahčymaści abjazdnuju teatralnuju trupu, jakaja maje ahramadnaje kulturnaje značeńnie.

Pasiedžańnie Biełaruskaha Sialanskaha Sajuzu adbyłosia 13 h. m. Razhledžana šmat rožnych biahučych spraŭ.

Staršynia Nacyjanalnaha Kamitetu sen. Bahdanowič wyjaždžaŭ na niekulki dzion u Łatwiju. Sen. Bahdanowič adwiedaŭ biełaruskich dziejačaŭ u Łatwii. Padrabiaznaju sprawazdaču sa swajho padarožža abiacaŭ sen. Bahdanowič u skorym časie napisać.

Nowyja hurtki Instytutu Hasp. i Kult. Zasnawaŭsia nowy hurtok Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury ŭ m. Rubiažewičach, Staŭpieckaha pawietu i ŭ Arlaniatach Ašmianskaha paw.

Źmieny ŭ statucie Instytutu. Ministerstwa zaćwierdziła źmieny ŭ statucie Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. Centrala Instytutu pieraniesiena z Waršawy ŭ Wilniu i mieścicca na Zawalnaj wulicy dom № 6 pam. 5.

Rezalucyi Addziełaŭ Instytutu. Centralny ŭrad Biełaruskaha Instytutu Hasp. i Kultury pierasłaŭ premjer-ministru marš. Piłsudskamu rezalucyi, pryniatyja na zjeździe siabroŭ Addziełaŭ Instytutu.

Kolki Biełarusaŭ prajšło ŭ samaŭrady. Pawodle polskich hazet ahułam prajšło ŭ samaŭrady 335 Biełarusaŭ, pryčym 19 siabroŭ — BChD, 10 — sielsajuznikaŭ i 102 — byŭšych hramadaŭcaŭ, rešta Biełarusaŭ — biezpartyjnych. Jasna, što ŭ liku biezpartyjnych šmat jość siabroŭ i sympatykaŭ BChD nie zapisanych z jakich niebudź pryčyn.

Z Radawaj Biełarusi.

Biełarusaŭ wysialajuć. Z pryčyny biezraboćcia ŭ Radawaj Biełarusi (40 procentaŭ rabotnikaŭ nia majuć pracy!) i ahulnaha abiadnieńnia na wioscy (ziamielny hoład), urad B. S. R. R. prajektuje wysialić u Sibir 600 tysiač sialan!

I jak nia dziŭna! U toj čas, kali ahramadnyja abšary ziamli addajucca Žydam, urad robić prajekty ab wysiaieńni sialanstwa z rodnaha zahonu! Dla biełaruskaha sielanina ŭ Radawaj Biełarusi niama miejsca!

Woś tabie i praletarskaja ŭłada!

Biełarusy ŭ Francyi.

Dola Biełaruskaha emihranta. Wialikuju niadolu pieražywaje naš emihrant, wykinuty na pastwu čužych abšarnikaŭ i kapitalistaŭ.

Serca zamiraje ad žalu, kali padumaješ, što ŭ swaim ułasnym kraju siadzić asadnik, a naš biedny sielanin kali nia choča, kab pamior ad hoładu, dyk idzie ŭ čužyja krai. Ach, ciažka zdabyć tam kusok chleba!

I zahraničny pan tak jak i swoj starajecca wykarystać našaha brata pracu, bo za rabotnikaŭ wializarnuju pracu daje tolki na pražyŭleńnie pa 20 frankaŭ u dzień, z jakich za charčy treba zapłacić 15 fr., za kwateru 3 fr., astajecca 2 fr., za katoryja treba prakarmić žonku i dziaciej, jakija astalisia ŭ kraju.

Nijakaj apieki nad emihrantami našymi niama.

Ab našych abyčajach i našaj mowie dyk i hawaryć niama što. Usiudy panasyłali polskich wučycialoŭ i polskich ksiandzoŭ. Dyk wot bratočki. Jakraz u paru budzie prypomnić, jak heta ŭ apošnim hodzie biełaruskija hazety pisali, što ŭ Francyi našym Biełarusam nia wielmi dobra. Niachaj heta pasłužyć nam nawukaj. Nie darma-ž prykazka kaža: „Chto matki nia słuchaje, toj u palcy dźmuchaje“.

J. Monski.

Hailicourt, 2. VIII. 27.

Z Niezaležnaj Litwy.

Dobry prykład. Litoŭcy emihranty z Ameryki i inšych krajoŭ usiaho świetu, budučy dobrymi dziaćmi swajej Baćkaŭščyny — pomniać ab jej. Jak ćwierdziać finansawyja litoŭskija kruhi, prysyłajuć jany što-miesiac kala 200 tysiačaŭ dalaraŭ u Niezaležnuju Litwu. Biazumoŭna, pomač heta nie małaja.

Ci-ž taki pastupak Litoŭcaŭ nia moža słužyć za dobry prykład dla emihrantaŭ Biełarusaŭ, jakich tak mnoha znachodzicca pa krajach usiaho świetu?

Amerykanskija Litoŭcy nie zabywajuć swajej Baćkaŭščyny i často, asabliwa letam, da jaje pryjaždžajuć — ci to paasobnymi adzinkami, ci-to cełymi hrupami. Niadaŭna prybyła ŭ Litwu amerykanskaja litoŭskaja moładź — t. zw. pahoniaŭcy. Prywiaźli jany z saboj załatuju šablu, jakuju achwiarawali kamandziru litoŭskich wojsk hien. Žukaŭskasu. Hety apošni atrymaŭšy šablu pryrok datul jaje trymać, pakul nia złučacca ŭsie parezanyja hranicami čaści Litwy. Z nahody pryjezdu amerykanskich Litoŭcaŭ u Koŭnie byŭ arhanizawany „Amerykanski Tydzień“.

Možna sabie pradstawić, jakoje miłaje i haścinnaje pryniaćcie mieli Litoŭcy-emihranty ŭ swajej Baćkaŭščynie.

Adnosiny pamiž Litwoj i Łatwijaj ciapier ahułam stalisia dobryja. Ab hetym świedčyć niadaŭna adbyŭšysia ŭ Kłajpedzie čarhowy litoŭska-łatwijski kanhres, na jakim było pryniata šmat pastanoŭ z metaj nawiazańnia pryjaźni i supracoŭnictwa dwuch bratnich narodaŭ.

Prezydent Smetona z načalnikam armii hien. Žukaŭskasam abjaždžajuć paŭnočnyja pawiety Litwy z metaj asabistaha abznajamleńnia z abstawinami žyćcia na miascoch. Prezydent maje adwiedać usie miastečki paŭnočnaj Litwy.

Pryjaznyja adnosiny miž Litwoj i Łatwijaj uzrastajuć. Hrupa litoŭskich ahranomaŭ wyjechała ŭ Łatwiju kab paznajomicca sa zdabyčami ziemlarobskaj kultury ŭ Łatwii. Dziela hetaha litoŭcy ahranomy adwiedajuć usie ważniejšyja ziemlarobskija haspadarki, ziemlarobska-pramysłowyja zakłady i nawukowyja placoŭki.

Z žyćcia ŭkrainskaha.

Pierachod na chutary 15 wałynskich siołaŭ zaćwierdziła Łuckaja Ziemsk. Kamisija na adnym z apošnich pasiedžańniaŭ.

Pieršaja ŭkrainskaja žanockaja himnazija zasnowana ŭ m. Dermanie na miescy daŭnaj duchoŭnaj žanockaj škoły.

Prahrama roŭnaznačnaja z prahramaj dziaržaŭnych himnazyjaŭ.

Rezultaty wybaraŭ u samaŭrady na Wałyni nastupnyja: Ukraincaŭ 72 proc., Palakaŭ 21 proc., Žydoŭ $2^1/_2$ proc., Čechaŭ 2 proc., Niemcaŭ $^1/_2$ proc.

Z žyćcia carkoŭnaha.

Za rodnuju mowu ŭ žyćci relihijnym padniali zmahańnie prawasłaŭnyja ŭkraincy.

Dahetul na ŭkrainskich ziemlach, tak jak i na biełaruskich, poŭnaŭładna panawała i panuje rasiejskaja mowa — jak astača daŭnaj carskaj palityki, što jak niejkaja niewidawočnaja ruka siańnia ŭžo niaistnujučaj mahuciny zatrymoŭwaje i putaje raźwićcio narodnaha žyćcia.

Kab skinuć z siabie ciažar hetaj niewidawočnaj ruki ŭkrainskaje hramadzianstwa ŭ apošnich časach pawiało wielmi natužanuju baraćbu za ŭkrainizacyju carkwy. Možna z hary było spadziawacca, što baraćba heta nia budzie karotkaj i lohkaj, bo ŭsialakija worahi ŭkrainskaha narodnaha adradžeńnia dobra wiedajučy, jakuju ahramadnuju rolu jhraje mowa, jakuju narod užywaje ŭ swaim relihijnym žyćci, usialakimi siłami buduć staracca nie dapuścić da ŭkrainizacyi prawasłaŭnaj carkwy. Tak jano i wychodzić. Wyšejšaja prawasłaŭnaja duchoŭnaja ŭłada, u asobie mitrapalita Dzionisija, z adnej starany naskroś praniknutaja „istinno ruskim“ ducham, z druhoj — dryžučy pierad polskaj uładaj, usimi siłami starajecca abaraniać „prawy“ rasiejskaj mowy ŭ carkwe na Ukrainie.

Užo ŭ 1924 hodzie (3 wieraśnia) ukrainskim dziejačam ŭdałosia dabicca, što Św. Synod prawasłaŭnaj carkwy ŭ Polščy zaćwierdziŭ i bahasławiŭ bahasłužeńnie na ŭkrainskaj mowie, hetym samym dajučy dazwoł na ŭwiadzieńnie ŭ carkwu ŭkrainskaj mowy. Ale bolšaść ukrainskaha duchawienstwa jašče nie adwykła ad daŭnaha paradku ŭkazaŭ i prykazaŭ — nia rupiłasia skarystać z hetaha dazwołu, čakajučy imienna takoha prykazu zwierchu. Tolki mienšaja častka ukr. praw. duchawienstwa, niezaślepłenaja čužymi ŭpływami, pačała rabić paasobnyja sproby ŭwodžańnia narodnaj mowy ŭ carkwu. Widziačy takoje pałažeńnie ŭkrainskija patryjoty pastaralisia sklikać carkoŭny źjezd.

Źjezd adbyŭsia 5 i 6 červienia s. h., u Łucku, na jaki źjechalisia pradstaŭniki ad usich pawietaŭ Wałynskaj jeparchii (dyecezii). Źjezd pastanawiŭ nieadkładna pačać pawažnuju pracu nad ukrainizacyjaj praw. carkwy.

Jak orhan wykanaŭčy źjezdu dziela ŭwiadzieńnia ŭ žyćcio ŭspomnienych pastanowaŭ byŭ wybrany Ukrainski Carkoŭny Kamitet. Jasna, što hetaha Kamitetu mitrap. Dzionisij pryznać nie zachacieŭ i adkazaŭsia ad usialakich z im pierahaworaŭ. Sam-ža sklikaŭ jeparchijalny źjezd duchawieństwa ŭ Pačajewie i tam prymusiŭ pryniać pastanowy prociŭ ukrainizacyi praw. carkwy. Pawodle kanonaŭ prawasłaŭnaj relihii ŭdzieł u carkoŭnych sprawach maje prawa pryniać cywilnaje hramadzianstwa i naahuł usie ważniejšyja carkoŭnyja sprawy wyrašajucca nie adnym tolki duchawienstwam. Tak, što pastanowy Łuckaha źjezdu pawinny źjaŭlacca abawiazujučymi, a pastanowy Pačajeŭskaha źjezdu, na jaki nichto z parachwijaŭ nikoha nie delehawaŭ, abawiazywać nikoha nia mohuć.

Pastanowy Pačajeŭskaha źjezdu byli ŭ formie prykazu daručany ukr. praw. duchawienstwu, jakoje adrazu schamianułasia da ich wykonwańnia. Nia tolki stała praciwicca ŭwodžańniu ŭkrainsk. mowy ŭ carkwie, ale pačało wyhaniać hetu mowu nat' z tych parachwijaŭ, dzie jana addaŭna ŭžo była ŭwiedziena. Ukrainski Carkoŭny Kamitet wydaŭ kamunikat, u jakim zwaročwajecca da ŭsiaho prawasł. ukrainsk. hramadzianstwa, kab nie dapuskała da pahwałčańnia zdabytych prawoŭ, wyjaśniajučy, što dziela wyšej padadzienych pryčyn tolki pastanowy Łuckaha źjezdu źjaŭlajucca prawamocnymi, ale nikoli Pačajeŭskaha. Spadziajomsia, što ŭkrainskaje hramadzianstwa, dawoli świedamaje narodna, nia dasca nanowa aputać siabie maskoŭščynaj, kali ŭžo na relihijnym hruncie hetyja puty pačali traščać. Ukraincy akančalna parwuć hetyja puty, kab ništo nia spyniła poŭnaści narodnaha, samastojnaha žyćcia.

Para była-b i Biełarusam prawasłaŭnym ab niečym padobnym padumać!

Pawiatowyja sojmiki ŭ wajaw. Wałynskim raźwiazany. Wybary u sojmiki adbuducca kala 10 wieraśnia s. h, a u pawiatowyja addziełý kala 30 wieraśnia s. h.

Z Polščy.

Ekonomičnaja Rada pry ministerstwach pastanawiła zaćwierdzić da kanca 1928 hodu wysokaje myta na zbožža, kab hetym spynić wialiki wywaz zahranicu i abyścisia ŭ kancy hodu ad prywozu zbožža z Rasiei i Rumynii.

Uciok zahranicu polski hienierał Zahorski, byŭšy šef polskaha wajennaha lotnictwa, jaki ad traŭnia letašniaha hodu siadzieŭ u Wilenskim astrozie. Hien. Zahorski, endecki „hieroj“, za čynnaje wystupleńnie padčas majowaha pierawarotu proci Pilsudskaha, byŭ pa zahadu apošniaha pasadžany ŭ turmu. Proci-endeckaja polskaja presa pačała pad toj čas wyciahawać rožnyja fakty ab Zahorskim.

I tady stała widawočnym, što hien. Zahorski byŭ aŭstryjackim špikom nad polskimi aficerami i što padčas swajho wysokaha stanowišča braŭ stotysiačnyja chabary. Endeckaja-ž presa damahałasia zwalnieńnia Zahorskaha ličučy jaho tolki palityčnym wiaźniam. U minułym tydni Zahorski byŭ uziaty z Wilenskaha wastrohu i pierawiezieny ŭ Waršawu, dzie mieŭsia być u Belwedery dla asabistaj hutarki z Piłsudskim, paśla jakoj mieŭ być zwolniemy. Zahorski jedučy sa stancyi ŭ Belweder paprasiŭ kanwojnaha oficera puścić jaho pa darozie ŭ łaźniu. Aficer zhadziŭsia. Zahorski pašoŭ u łaźniu i bolš jaho nichto ŭ Waršawie nie bačyŭ.

Usiu palicyju padniali na nohi, ale biez nijakich rezultataŭ. Tolki praz niekulki dzion atrymali daniasieńni, što Zahorskaha bačyli na stancyjach pa darozie ŭ Gdansk. Kinulisia ŭ Gdansk, ale tam Zahorskaha i śled prastyŭ. Paminaj jak zwali.

Dadatak nadzwyčajny dla ŭradoŭcaŭ. Z pryčyny ŭzrostu koštaŭ pražyćcia uradoŭcy, a asabliwa čyhunščyki ad letašniaha hodu pačali damahacca padwyški pensyjaŭ. Wice-Premjer Bartel z pačatku niezhadžaŭsia na padwyšku ale pad naciskam čyhunščykaŭ, jakija addali stolki ŭsłuhaŭ Piłsudskamu ŭ časie majowaha pierawarotu, zhadziŭsia ad 1. I. s. h. dać dadatak 10 prac. Ale košty pražyćcia ŭzraśli na 25 prac. i ŭradoŭcy pačali iznoŭ damahacca. Bartel, što miesiac abiacaŭ padwyški i što miesiac jaje adkładaŭ jašče na miesias. Urešcie bačučy, što niekudu dziecca pryznaŭ adnarazowy dadatak na kwateru, płatny ŭ dźwiuch ratach. Wialičynia dadatku zaležna ad wialičyni pensyi, Uradoŭcy zapratestawali proci hetkaha dadatku, damahajučysia stałaha pawialičeńnia pensyjaŭ.

Strajk tramwajowych słužačych ŭ Łodzi trywaje ŭžo niekalki dzion. Nia hledziačy na toje, što ŭ spor miž słužačymi i dyrekcyjaj umiašałasia ministerstwa pracy starony da zhody nijak dahetul pryści nia mohuć. Tramwai i dalej stajać.

Demanstracyi biezrabotnych byli ŭ Łodzi, Zgiežu, Pabjanicach i druhich pramysłowych polskich miestach. Biezrabotnyja sabralisia natoŭpam kala rožnych ŭradawych ustanowaŭ i kali palicyja ich razhaniała to jany kryčali „Dajcie nam chleba abo pracu“. Udzieł u demonstracyjach prymali pierawažna kabiety z dziaćmi na rukach.

Z zahranicy.

U Lizie Nacyjaŭ maje być źmiena składu Rady. Mandat Čechasławakii wyhasaje. Adnaŭleńnie mandatu Čechasławakii nie pradbačycca. Zamiest Čechasławakii mandat u Radu Lihi maje atrymać Finlandyja. Hety fakt źjaŭlajecca ilustracyjaj italjanska-francuskich adnosinaŭ. Finlandyja naležyć da h. zw. niamieckaj apazycyjnaj hrupy i dziela hetala na złość Francyi padtrymoŭwaje niamieckuju palityku ŭ Lizie Nacyjaŭ.

Italija z Wenhryjaj, jak pišuć zahraničnyja hazety, padpisała tajny dahawor. Pawodle hetaha, dahaworu Italija maje pamahčy Wenhryi da adabrańnia ad susiedziaŭ usich tych ziamiel, jakija daŭniej uwachodzili ŭ skład wenhierskaha karaleŭstwa. Wenhryja-ž maje pamahać Italii ŭ wypadku wajny za Ałbaniju z Juhasławijaj. Kab Wenhryja chacieła wiarnuć sabie npr. tyja ziemli, jakija etnahrafična zasieleny Wenhrami i ŭwachodziać u skład Rumynii, to jasna što Wenhryja mieła-by ŭ swaim damahańni słušnaść, ale Wenhryja chacieła-b wiarnuć sabie ŭsie daŭnyja ziemli Wenhierskaha karaleŭstwa, jakija siońnia naležać da Čechasławakii i Juhasławii, zasielanyja rožnymi sławianskimi narodami, to hetkim čynam Wenhryja zusim biazpraŭna imkniecca da padniawoleńnia druhich narodaŭ. Mussoliniaha nikolki nie cikawiać intaresy sławianskich narodaŭ. Jamu sollu ŭ woku tarčyć Juhasławija i jon usimi siłami źwioŭ by jaje sa świetu. Wyniki wenhierska-italjanskaha parazumleńnia užo robiacca widawočnymi. Lord Rotzermer, jaki źjaŭlajecca ŭłaśnikam blizu pałowy anhlijskich hazet, padniaŭ kampaniju ŭ swaich hazetach proci mirnych dahaworaŭ, na jakich asnawany hranicy Wenhryi, damahajučysia ich rewizii. Apračа hetaha wystupiŭ z dawoli wostrym adkrytym piśmom da prezydenta Čechasławakii Beneša, damahajučysia pierahladu česka-wenhierskich hranicaŭ z pryčyny ucisku Wenhraŭ u Čechasławacii. Beneš taksama wostra adkazaŭ Rotzermenu i pakul što na hetym končyłasia. Spadziawacca źmieny wenhierskich hranic nia možna, bo hetym narušany byŭby Wersalski Traktat, na jakim apirajecca siońniašni dziaržaŭny stroj u Eŭropie. Kali-ž narušyć jaho ŭ sprawie čecha-wenhierskich hranicaŭ, dyk čamuž nie narušyć jaho taksama i ŭ źmienie hranicaŭ npr. polska-niamieckich, francuska-niamieckich i h. d.

Adna rada — trymać Wersalski Traktakt nienarušnym.

Francuski senatar Zuwenel wyšaŭ sa składu Francuskaj delehacyi ŭ Lizie Nacyjaŭ, matywujučy swoj wychad tym, što niezhadžajecca sa stanowiščam francuskaha ŭradu ŭ sprawie pierahladu wenhierskich hranicaŭ. Francuskaja presa piša, što Zuwenela paprostu padkupiła Italija, jakaja z pryčyn wyšej padadzienych źjaŭlajecca ciapier abaroncaj Wenhryi. Francuskaja presa zaklikaje ŭrad ćwiorda stajać na stanowiščy nienarušeńnia Wersalskaha Traktatu, bo jak wiedama, ciapierašnija hranicy z Niamieččynaj pry narušeńni hetaha traktatu byli-b wielmi niapeŭnyja.

Partuhalskija rewalucyjnyja padziei wyjaśniajucca. Akazwajecca, što ūsiu awanturu padniali aficery, jakija pryncypowa nie chacieli rabić pierawarotu, a tolki damahalisia źmieny ciapierašniaha ūradu. Akančalnaj metaj icb adnak-ža była wajennaja dyktatura Niekulki aficeraū niadaūna pad pahrozaj rewalweraū zmusili premjera padpisać zajawu ab swajej adstaūcy.

Taksama zmusili i dyrektara dziaržaūnaj drukarni nadrukawać zahad ab adstaūcy ūradu. Ale ūrad pry pomačy wiernych uradu pałkoū aryštawaū buntaūščykoū i ūžo bytcam usia awantura končana.

Amerykanski ūrad z pryčyny niaūdačy parazumieńnia z Anhlijaj u sprawie razarużeńnia schamianuūsia da jašče bolšaha ūwarużeńnia na mory i pačaū budowu 26 wialikich wajennych karabloū. Anhlija peūnie adkaža hetym samym, tolki biez amerykanskich hrošy ci dadzieržyć šahu Amerycy. Ameryka-ž peūnie na hetyja mety hrošy Anhlii nia daść.

Karu śmierci Sacco i Wanzetti ūrad adłažyū da 22 b. m.; u hetym časie prawincyjanalnyja sudy buduć pierahladać sprawu.

Demonstracyi pa ūsim świecie nie spyniajucca.

Z kraju.

Wybary ū miestawyja rady na 4-ha wieraśnia wyznačany ū Hłybokim, Dziśnie, Dokšycach, Wialejcy (paw.), Radaškawičach, Padbrodździ i Smarhoniach.

Wyniki wybaraū pawodle hazetnych pawiedamleńniaū:

— U pawietawy Lidzki sojmik wybrana: 3 Biełarusaū, 8 Żydoū, 2 Rasiejcaū i 11 Palakoū.

— 18 lipnia ū hminnuju radu ū Białawieży (Bielščyna) wybrana 15 asob, z jakich 12 Biełarusaū.

— U Łašanskuju hminnuju radu (Horadzienski pawiet) 18-ha lipnia wybrana 9 Biełarusaū i 3 Palaki.

— U Siniaūskuju hminnuju radu (Nieświski paw.) wybrana: 10 Biełarusaū, 1 Palak i 1 Żyd.

— U Miestawuju Radu Lidzkuju 17-ha lipnia wybrany: 1 Biełarus, rešta (23) Żydy i Palaki.

— 3-ha lipnia ū Miestawuju Kleckuju radu (Nieświski paw.). wybrana: 4 Biełarusaū, 1 Tataryn, 2 Palaki i 17 Żydoū.

— U Kleckuju hminnuju radu wybrana: 8 Biełarusaū i 2 Palaki.

— U Haradocki hminny samaūrad (Maładečanski pawiet) 24-ha červienia wybrana: 9 Biełarusaū, 3 Żydoū i 3 paūpankaū.

— U Hermanaūski hminny samaūrad (Dziśnienščyna) 12 červienia wybrana: 8 Biełarusaū, 2 Palakaū i 1 Żyda.

—U Pliskuju hminnuju radu (Dziśnienščyna) 25 červienia wybrana: 9 Biełarusaū, 2 abšarniki-pany i 1 Żyd.

— U Miestawuju radu m. Świsłašy 17 lipnia wybrana: 2 Biełarusaū.

— 26 lipnia ū Wialika-Ejsmantoūski hminny samaūrad (Horadzienščyna) pa śpisku šlachocka-polskamu prajšło 5 kandydataū; pa spisku biełaruskamu—7.

— 27-ha lipnia u Hudziewicki hminny samaūrad (Horadzienščyna) na ahulny lik 11 wybrana: z panska-šlachockaje hrupy—4 asoby, z biełaruskaj—7 asob.

— U Żydomleūski hminny samaūrad (Horadzienščyna) 4-ha žniūnia wybrana: 7 Biełarusaū i 5 Palakaū.

— U Wazioraūskuju hminnuju radu (Horadzienščyna) 5-ha žniūnia wybrana: 9 Biełarusaū, 2 Żydoū i 2 Palakoū.

Jak bačym z wyniku wybaraū u samaūrady, pierawažna Biełarusy ūziali wierch. Heta najlepšy dokaz mahutnaha aświedamleńnia nacyjanalnaha na našaj wioscy.

Kleckaja koedukacyjnaja Biełaruskaja Himnazija

pryroda-matematyčnaha typu.

Adkryta pryjmo wučniaū u I, II, III, IV, V VI i VII klasy.

Zajawy ab pryjmie wučniaū padajucca ū kancelaryi himnazii — m. Kleck, 2-ja Tatarskaja 4 (možna padawać poštaj).

Da zajawy treba dałučyć:

1) Metryku ab naradžeńni wučnia,
2) Paświedčańnie ab pryščepie wospy,
i 3) Paświedčańnie ab adukacyi.

Ū I klasu pryjmajucca dzieci ū wieku ad $9\frac{1}{2}$ da $11\frac{1}{2}$ hadoū.

Skončyūšyja 7-ch addzieławyja paūšechnyja škoły i dobra skončyūšyja 6-i addziełaū hetych škoł pryjmajucca ū IV klasu.

Z pačatkam škołnaha hodu pry himnazii maje być arhanizawany wučnioūski internat.

Ab dniu pryjmowych ekzamienaū i pačatku zaniatkaū budzie abwieščana asobna

Dyrekcyja.

Z studenskaha žyćcia.

Kanhres Mižnarodnaj Studenskaj Konfederacyi (t. zw. „CIE") adbudziecca sioleta ū mižčasie ad 24 žniūnia da 4 wieraśnia ū Rymie. Biełaruskaje studenstwa budzie pradstaūlena na hetym kanhresie swajej nacyjanalnaj delehacyjej.

Roznyja nawiny.

Paūstańnie čyrwonaskurych. U Boliwii i Čyli (Paūdniowaj Amerycy) paūstali čyrwonaskuryja, dzikija Indziejcy i iduć na biełych, niščučy pa darozie ūsialakija sialiby i zabiwajučy ludziej. Paūstancaū naličwajuć da 60 tysiačaū. Urad Boliwii wysłaū proci ich silnaje wojska.

Končyū samahubstwam česki hienerał Wank. Budučy ū Marijenbadzie (dzie lečać wodami chworaju wantrobu) wyšaū wiečaram u sad bytcam na spacar i tam zastraliūsia. Pryčyna samahubstwa niawiedama.

Pažar lesu šyrycca ū paūdniowaj častcy Wenhryi, dzie wielmi lasistaja akolica. Haryć bolš jak 400 dziesiacin. U niebiaśpiecy ad ahnia šmat wiosak i miastečkaū. Całyja addzieły wojska wysłany dla hašeńnia.

Krali skošanaje zbožža rumynskija sałdaty pierajšoūšy Juhasławianskaju hranicu. Juhasławianskaja pahraničnaja straža adkryła pa ich ahoń z wintowak. Adzin rumynski sałdat zabity i adzin ranieny, rešta ūciakli.

Pahoršańnie adnosinaū da emihrantaū u Złuč. Štat. Ameryki wyklikali demonstracyi z pryčyny asudu Sacco i Wanzetti, u jakich udzieł brali pierawažna emihranty. Urad maje rabić prawierku dakumentaū na prawa žycharstwa ū Złuč. Štat. i kali budzie chto mieć štokolečy niewyraznyja dokazy prawaū žycharstwa, nieadkładna budzie wysieleny z miežaū dziaržawy.

Siastra Wanzetti jedzie ū Ameryku prasić asabista ū prezydenta darawać karu jaje bratu.

Rekord trasieńniaū ziamli pabiū sioletni hod. Na dniach było ū Japonii choć nie wialikaja,ale sa mnohimi achwiarami ū ludziach, ciapier uznoū u Šwajcaryi i Italii, dzie na ščaście abyšłosia biaz ludzkich achwiaraū. Šwajcarskaja astranamičnaja stancyja abličyła, što ad niekulki wiekaū nia było hodu z takim wialikim likam trasieńniaū ziamli.

Rasiejski Nacyjanalny Kamitet u Paryžy apublikawaū zaklik da ūsiaho kulturnaha świetu ratawać chryścijanstwa ū S. S. R. R. Da zakliku dałučana piśmo adnaho z sasłanych na katarhu prawasłaūnych biskupaū, u jakim jość cełу ściach faktaū jarka ilustrujučych baraćbu balšawikoū z chryścijanstwam.

Jašče adno trasieńnie ziamli było 12 h. žniūnia ū Siarodkawaj Azii. Trasieńnie było silnaje. Miascami paščapałasia ziamla, a sa ščełak chłynuła wada zaliwajučy akolicy. 2 miesty i niekulki sialeńniaū razrušany. Ludzkich achwiaraū lik wialiki.

Praūnyja parady.

J. Š.

Pytańnie. Moj rodny brat u 1912 h. wyjechaū u Ameryku, pakinuūšy biaździetnuju žonku, katoraja biaz majho wiedama addała ū arendu ziamlu na 36 h. Ad brata niama wiestki ad 1912—13 h. Naš baćka pamior u 1913 hodzie. Kupčaja na ziamlu zroblena na nas usich. Ci mahu ja adsudzić ad bratawaj ziamlu i jak dawiedacca, ci žywie brat?

Adkaz. Pakul nia majecie metryki ab śmierci brata (abo pastanowy Akružnoha Suda, što brat pamior), ziamli, katoraj uładaū Waš brat, nie adsudzicie. Dziela taho, što brat prapaū biaz wieści, nad jaho majemaściaj možna praz sud naznačyć apieku. Apiakunom možacie być i Wy, ale moža być i žonka brata (zaležyć ad Suda).

Ci žywie brat — najlepš dawiedajciesia praz znajomych u Amerycy, abo praz Polski Konsulat u Amerycy. Apošniamu treba padać padrabiazny adres brata.

Bieciu F.

Pytańnie. 5 hadoū tamu nazad ja pryšoū u prymy da M. S., baćka katoraj apisaū na nas 5 dz. ziamli. Ziamla była kuplana (razam 10 dzies.) baćkam majej žonki. Farmalnaha aktu kupli niama. Pakupščyk pamior, a pradawiec u Rasiei. Žonka pamioršaha (maja cieśča) strašyć, što ziamlu adbiare. Ci moža jana heta zrabić?

Adkaz. Nia moža.

A. Skurjatu.

Pytańnie. Jak dastać z Koūna dakumanty?

Adkaz. Dastać wielmi trudna. Treba było-b dawieryć hetu sprawu adwakatu, pražywajučamu ū haspadarstwie, katoraje jość u narmalnych adnosinach z Litwoj (naprykład Łatwija).

DA NAS PIŠUĆ.

KULTURNAJA PRACA NA WIOSCY.

W. Arlaniaty, Ašmianskaha paw. 7-ha žniūnia s. h. tutejšym Hurtkom Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury byū zładžany ū wioscy Arlaniatach Biełaruski spektakl. Pierš była adyhrana „Ptuška Ščaścia". Chacia možna było zaūważyć mnoha niedastatkaū, bo tre' ūziać pad uwahu, što amal usie artysty hulali pieršy raz na scenie, adnak pjesa prajšła zusim dobra. U roli Małanki wystupała Michalina Stankiewičanka i nia hledziačy na toje, što jakraz u dzień wiečaryny była zusim achrypła, adnak wykanała swaju rol zusim dobra, źwiartajučy na siabie ūwahu hladzielnikaū. Rol Janki zhulaū zusim dobra Stanisłaū Stankiewič, a ū roli žyda wystupaū Jazep Stankiewič, jaki swajoj haworkaju rabiū ūražańnie typowaha žyda. Dalej była adyhrana kamedyja „Sud". Tut užo kožny musiū kłaścisia ad śmiechu. Usie artysty wykanali swaje roli na ździū dobra, asabliwa Janka Bahdanowič u roli Awiečki i Maryja Čarniaūskaja — ū roli Harbuzichi.

Publiki było wielmi mnoha, siarod jakich byli prysutnyja wysokopawažanyja: pasoł ks. A. Stankiewič i tutejšy probašč ks. Baroūka. Zbor byū taksama dobry; uwieś dachod pajšoū na karyść Hurtka.

Tut mušu wyrazić ščyraju padziaku hr. Ludwiku Macawiču, jaki puściū u swoj dom i daū patrebny materyjał dla ładžańnia sceny. Padziaka artystam za ichniuju achwiarnuju pracu na niwie rodnaj kultury, jakija nia hledziačy na rabočy čas, amal što dnia źbiralisia na repetycyi, hdzie prychodziłasia siadzieć da paūnačy, asabliwa Uł. Barysewiču i M. Čatyrku, jakija za niekalki wiorst prychadzili na repetycyi. Ščyraja padziaka ūsim tym, chto choć čym dapamoh u ładžańni spektaklu.

Paśla spektaklu adbylisia ahulnyja skoki, hdzie taksama treba adciemić, što ūsio prajšło dobra biaz nijakich awanturaū, jak heta bywaje na wiasiellach u našaj miascowaści.

Usie prysutnyja wyniaśli dobraje ūražańnie z wiečaryny. Astajecca tolki pažadać Arlaniackaj moładzi ładzić čaściej hetkija wiečaryny, kab pryčynicca da pašyreńnia rodnaj kultury siarod wiaskowaha žycharstwa.

P r y s u t n y.

HORNIMSIA DA SWAJHO RODNAHA!

Niestaniški, Wišnieūskaj hm., Wialejskaha pawietu. Apošnimi časami značna pašyryłasia biełaruskaja świedamaść pasiarod sialan našaj parachwii. Heta jasna pakazała pierapiska roblanaja praz sołtysaū našaj i susiednich hminaū, hdzie pisałasia imia i proźwišča haspadara, siamju i z skolkich asob składajecca apošniaja, dajakoj nacyi naležyć. Wynik hetaj pierapiski pryblizna nastupny: wioska Sorhaūcy „palaki" dwa, astalnyja Biełarusy, wioska Bujaki „Polakóf" treciaja čaść astalnyja Biełarusy, wioska Niestaniški „Palakoū" mienšaja čaść, wioska Stančyniaty „Palakoū" troch, rešta Biełarusy, wioska Sinciniaty „Palakoū" niaznačnaja častka, a blizu ūsie Biełarusy i h. d. Ni ū adnej wioscy „Palaki" nie pierawyšyli Biełarusaū, a naprociū zaūsiody byli ū značnaj mienšaści. Wiedama, što sialanie, katoryja pisalisia Palakami jość taksama Biełarusami, tolki rabili heta abo dziela swajej niaświedamaści, abo sa strachu pierad polskimi ūradoūcami, asabliwa kali chto z sialan maić jakijakolečy sprawy z imi, jak naprykład: chto niebudź wypraūlaić syna ū Arhientynu ci kudykolečy za hranicu, to pišycca Palakam, bo kaža, što ū praciūnym wypadku nie dastanieć dakumantaū, a taksama kali chto znachodzicca na ūradowaj słužbie, jak hajowy, storaž pry maście, abo prosta kažuć, što chto zapišycca Biełarusam—pry parcelacyi nie dastanie ziamli. Usie takija ludzi kali i pišucca Palakami, to robiać heta prociū swajho nacyjanalnaha pierakanańnia, a kali katory robić heta dziela swajej niaświedamaści, to ūsiož taki, choć heta niejak i dziūna, nieadwažyc a adkryta pryznacca, što jon ličyć siabie Palakam.

Typowym niaświedamym Biełarusam u našaj parachwii źjaūlajecca Belesłaū Sidarewič z wioski Bujakoū. Bo kali adnaho razu ubačyū jon u kaściela hr. Juljana Fiedarowiča čytajučy biełaruskuju knižku da nabaženstwa „Hołas Dušy", to wyšaūšy z kascioła nahawaryū jamu durnych uwahaū.

Takich zapraūdy ciomnych i niaświedamych Biełarusaū u nas na ščaście wielmi mała.

J a z e p F a c e t n y.

Z Wilni.

Biełaruskaja mowa ū miestawaj Radzie. 11-ha žniūnia adbyłosia pasiedžańnie nowaabranaje Miestawaj Rady. Cikawa dla nas heta pasiedžańnie tym, što pieršy raz u Wilenskaj Miestawaj Radzie hrymieła biełaruskaje słowa. Pramaūlali Biełarusy radnyja: hr. hr. K. Kruk i W. Bahdanowič. Pramoūcaū dawoli prychilna i ūważna wysłuchali ūsie, biaz roźnicy nacyjanalnaści, radnyja aproč, wiedama, endekaū. Kali sprawa ūžywańnia biełaruskaj mowy ū Radzie było pastaūleua prezydentam na hałasawańnie, to ni adnaho hołasu nia było prociū; tolki tyja-ž radnyja endeki ad hałasawańnia ūstrymalisia. Ahułam užywańnie biełaruskaj mowy ū Radzie jość uzaležniana ad zhody bolšaści siabroū Rady. Užywańnie žydoūskaj i litoūskaj mowy ū Radzie niedapuščana; pradstaūniki ad Żydoū i Lićwinoū robiać zachady, kab ich mowy byli roūnapraūnymi.

Chitrujuć. Wilenskija Palaki majuć u najbližejšym časie wydawać dwutydniowik „Rytis" (Pahonia) — polskuju časopiś u litoūskaj mowie.

Meta časopisi — wiedamaja: bałamucić litoūskaje sialanstwa na polski ład

Spadziajomsia, što Litoūcy - sialanie nie takija ūžo ciomnyja i nieświadomyja, kab nie paznali chitryki Palakoū i dalisia ūławić siabie na polskuju wudačku.

Da wiedama Hurtkou Instytutu.

Ab karystańni z pracenzurawanych sceničnych tworaū.

Kab ablahčać hurtkom atrymliwańnie dazwołaū na spektakli, Centralny Urad dastaū ad Ministerstwa Ūnutranych Spraū cenzuru na nastupnyja sceničnyja twory:

1) Boty, Mikitaū łapać, Pakoj u najmy, Čort i Baba, 2) Zaručyny Paūlinki, 3) Strachi žyćcia, 4) Sud nad trochpaloūkaj, 5) Nia rozumam ściamiū a sercam, 6) Pan Ministar, 7) Paūlinka, 8) Ptuška ščaścia, 9) Janka Kancawy, 10) Wybary staršyni i 11) Ščaśliwy muž.

Hurtki, jakija chočuć skarystać z pieracenzurawanych sceničnych tworaū, pawinny zahadździa napisać u Instytut u Wilniu, Zawalnaja 6-5, padać nazoū tworu i kali maje być pastaūleny spektakl. Paśla atrymańnia hurtkom pracenzurawanaha ekzemplaru, hurtok padaje zajawu da starostwa ab dazwole na spektakl i dałučaje da zajawy 2 ekzemplary pjesy: adzin pracenzurawany, a druhi nie pracenzurawany. U zajawie treba prasić starostwa źwiarnuć pracenzurawany ekzemplar, jaki treba nieadkładna wysłać nazad u Instytut, kab dać mahčymaść skarystać z jaho inšym hurtkam.

Centralny Ūrad Instytutu.

Kutok śmiechu.

Jak palaūničyja maniać.

— Zdaryłasia mnie raz, što adnym strełam zabiū troch zajcaū — kaža palaūničy.

— Heta-ž niemahčyma.

— Što-ž tut niemahčymaha — adkazwaje stralec — adnaho papaū naboj, druhi zdoch sa strachu, a treci ūtapiūsia z żałaści pa swaim tawaryšu.

Pajadynak.

— Panie Ickowič, prychodzim da Was jak sekundanty ad pana Lachowiča, jaki damahajecca, kab Wy baranili swajho honaru z aružžam u rukach. Ci zhadžajeciesia?

— Nu, čamu nie zhadzicca?

— Dobra. Dyk jakoje-ž aružža wybirajecie i na jakich umowach?

— Na šabli, adzin ad adnaho 10 krokaū z zaściarohaj, kab šablami nie kidacca.

Za-šmat.

— Ci ty čuū, Turki ciapier buduć mieć tolki pa adnoj žoncy.

— Mnie zdajecca, što i adnoj za-šmat.

U kniharni.

— Ci majecie knižku „Jak zmahacca z darahoūlaj".

— Jość, ale papieradžaju, što ūžo padarażeła.

———

Hość uziaū małoha Franuka na kaleni i hojdaje: hop, hop, no-o-o! A paśla pytaje:

— Jak-ža padabajecca tabie takaja jazda?

— Dobra, ale ja lepš chacieūby pajechać na praūdziwym aśle.

P I E R Š A J A
BIEŁARUSKAJA DRUKARNIA
IM. FR. SKARYNY
u Wilni, Ludwisarskaja 1
Pryjmaje zakazy na ūsialakija drukarskija raboty ū roznych mowach (knižki, brašury, hazety, afišy kancelarskija blanki i inšyja).
CENY KANKURENCYJNYJA
SPAŪNIEŃNIE ZAKAZAŪ
CHUTKAJE I SUMLENNAJE.

ZAPISWAJCIESIA U B. Ch. D.!

Redaktar Pawał Karuza. Bieł. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Alb. Stepowič.